

VENDIM
Nr. 20, datë 22.9.2022

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Vitore Tusha	kryetare;
Marsida Xhaferllari	anëtare;
Fiona Papajorgji	anëtare;
Elsa Toska	anëtare;
Altin Binaj	anëtar;
Sandër Beci	anëtar;
Sonila Bejtja	anëtare,

me sekretare Belma Lleshi, në datën 22.9.2022, mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen nr. 1 (D) 2022 të Regjistrit Themeltar, që u përket:

KËRKUES: Dritan Kiçi

SUBJEKT I INTERESUAR: Prokuroria e Përgjithshme

OBJEKTI: Shfuqizimi i vendimeve nr. 1140, datë 6.5.2014, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë; nr. 1884, datë 4.11.2015, të Gjykatës së Apelit Tiranë; nr. 00-2021-713, datë 21.9.2021, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

BAZA LIGJORE: Nenet 3, 4, 5, 17, 29, 33, 42, 43, 122, 131, pika 1, shkronja “f”, 134, pika 1, shkronja “i” dhe 142 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; nenet 1, 6, 7, 13, 14, 15, 16, 17 dhe 18 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*KEDNJ*); nenet 22, 27, 49, 50, 70, 71, 71/a dhe 71/b të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatoren e çështjes Sonila Bejtja, mori në shqyrtim pretendimet e kërkuarit, i cili ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet e subjektit të interesuar, Prokurorisë së Përgjithshme, që ka kërkuar rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Kërkuari Dritan Kiçi në datën 1.2.2010 ka themeluar shoqërinë “R.” sh.p.k., duke zotëruar si ortak i vetëm 100% të kuotave dhe është vetëmëruar administrator i saj për ushtrimin e veprimtarisë tregtare në fushën e prodhimit të filmave, botimeve etj. Në datën 8.2.2010 ka shitur 51% të kuotave të kësaj shoqërie të shtetasi E.Q., duke zotëruar në vijim 49% të kuotave dhe njëkohësisht ka vijuar të jetë administrator i saj. Në muajin maj të vitit 2011, shtetasi E.Q. ka konstatuar probleme që lidheshin me mënyrën e administrimit të shoqërisë nga ana e kërkuarit, ndaj të cilit ka paraqitur kallëzim penal në Prokurorinë pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë (*prokuroria*), me pretendimin se ka shpërdoruar kompetencat si administrator i shoqërisë, ka falsifikuar dokumentacionin e saj dhe ka mashtruar në lidhje me aktivitetin tregtar. Bazuar në këtë kallëzim penal, prokuroria ka regjistruar procedimin penal nr. 1588 të vitit 2012 dhe, në përfundim të

hetimeve paraprake, ka paraqitur në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tiranë kërkesën për gjykimin e çështjes penale në ngarkim të kërkuessit, duke e akuzuar për kryerjen e veprave penale “Mashtrimi”, “Falsifikimi i dokumenteve” dhe “Shpërdorimi i kompetencave”, të parashikuara përkatësisht nga nenet 143, paragrafi i dytë, 186, paragrafi i dytë dhe 164 të Kodit Penal (KP), së bashku me shtetasin R.L. (ekonomist në shoqërinë “R.” sh.p.k.).

2. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 1140, datë 6.5.2014, ndër të tjera, ka vendosur: *“Deklarimin fajtor të të pandehurit Dritan Këci, për kryerjen e veprës penale ‘Mashtrimi’ dhe bazuar në nenin 143, pika 2, të KP-së dënimin e tij me 10 (dhjetë) vjet burgim. Deklarimin fajtor të të pandehurit Dritan Këci, për kryerjen e veprës penale ‘Falsifikimi i dokumenteve’ dhe bazuar në nenin 186, pika 2, të KP-së, dënimin e tij me 1 (një) vit burgim. Deklarimin fajtor të të pandehurit Dritan Këci, për kryerjen e veprës penale ‘Shpërdorimi i kompetencave’ dhe bazuar në nenin 164 të KP-së, dënimin e tij me 1 (një) vit burgim. Në zbatim të nenit 55, pika 1, të KP-së të pandehurit Dritan Këci i caktobet një dënim i vetëm me 10 (dhjetë) vjet burgim.”*. Kundër këtij vendimi kërkuessi ka paraqitur ankim në Gjykatën e Apelit Tiranë.

3. Gjykata e Apelit Tiranë, me vendimin nr. 1884, datë 4.11.2015, ka vendosur: *“Lënien në fuqi të vendimit nr. 1140, datë 6.5.2014, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë.”*. Kërkuessi në datën 4.12.2015 ka ushtruar rekurs në Gjykatën e Lartë. Ndërkohë që çështja qëndronte në pritje për t’u gjykuar nga Gjykata e Lartë, me ligjin nr. 36/2017, datë 30.3.2017, “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 7895, datë 27.1.1995, ‘Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë’, të ndryshuar” (ligji nr. 36/2017), ndër të tjera, u ndryshua masa e dënimit për veprën penale “Mashtrimi”, të parashikuar në nenin 143, paragrafi i dytë, të KP-së, nga dënimi me burgim nga tre gjer në dhjetë vjet, në dënimin me burgim nga dy gjer në gjashtë vjet.

4. Në lidhje me rekursin e kërkuessit, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 00-2021-713, datë 21.9.2021, në dhomë këshillimi, ka vendosur mospranimin e tij, me arsyetimin, se: *“asnjë nga pretendimet e ngritura në rekurs nuk u referohet shkaqeve të rekursit të parashikuar nga 432 i Kodit të Procedurës Penale (KPP). Kolegji çmon se nuk ka shkaqe për cenimin e vendimarrjes së gjykatave të faktit. Pavarësisht se Kolegji Penal nuk i hyn vlerësimit të provave në çështjen objekt gjykimi, nga shqyrtimi i çështjes referuar shkaqeve të rekursit të paraqitur nga rekursuesi, nuk rezulton që të ketë shkaqe për cenimin e vendimit të Gjykatës së Apelit Tiranë”*.

5. Me kërkesën e datës 19.1.2022, kërkuessi i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (Gjykata) sipas objektit të saj dhe në datën 18.2.2022 ka paraqitur pretendime shtesë në lidhje me procedurat e zhvilluara në Gjykatën e Lartë.

6. Me vendimin e datës 29.3.2022, Kolegji i Gjykatës ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare mbi bazë dokumentesh.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

7. **Kërkuessi** ka pretenduar se ndaj tij është zhvilluar një proces i parregullt ligjor dhe shqyrtimi i çështjes në Gjykatën e Lartë ka cenuar:

7.1 *Parimet e prezumimit të pafajësisë dhe mosdeklarimit fajtor mbi bazën e provave të mbledhura në mënyrë të paligjshme, të parashikuara në nenet 30 dhe 32, pika 2, të Kushtetutës*, pasi kërkuessi është deklaruar fajtor pa faj dhe në kundërshtim me faktet dhe provat, për veprime të cilat nuk përbëjnë fakt penal. Referuar procedurave të parashikuara në ligjin nr. 9723, datë 3.5.2007, “Për Qendrën Kombëtare të Regjistrimit” dhe kompetencave të administratorit, të parashikuara në ligjin nr. 9901, datë 14.4.2008, “Për tregtarët dhe shoqëritë tregtare” (ligji nr. 9901/2008), në raportin mes kërkuessit dhe ekonomistit të shoqërisë dhe nga tërësia e veprimeve mes tyre nuk plotësohet as ana subjektive, as ana objektive e veprës penale “Falsifikimi i dokumenteve”, të parashikuar në nenin 186 të KP-së. Po kështu, kërkuessi është akuzuar dhe dënuar njëkohësisht edhe për veprat penale “Shpërdorimi i

kompetencave” dhe “Mashtrimi”, të parashikuara përkatësisht nga nenet 164 dhe 143, paragrafi i dytë, të KP-së, dy vepra penale të cilat, referuar nocionit dhe anës objektive të tyre, nuk mund të bashkekzistojnë. Akuza për veprën penale “Shpërdorimi i kompetencave” nuk i referohet asnjërës prej kompetencave të administratorit, të parashikuara në ligjin nr. 9901/2008. Ndërsa për akuzën e veprës penale “Mashtrimi”, vlerësimi i pasojës (si pjesë e anës objektive të kësaj vepre penale) është bazuar në një ekspertizë me gabime matematikore, në referim të dokumentacionit të gabuar, në kundërshtim me faktet dhe provat, si dhe pa një analizë të logjikës ekonomike.

7.2 Parimin e mosdiskriminimit dhe të mosdënimit pa ligj, për shkak të moszbatimit të ligjit penal favorizues dhe të fuqisë prapavepruese të tij, si dhe standardin e gjykimin nga një gjykatë e paanshme dhe e pavarur, të parashikuara në nenet 18, 29 dhe 42 të Kushtetutës, pasi Gjykata e Lartë e ka diskriminuar kërkuesin në raport me personat e tjerë të cilët janë dënuar pas tij sipas ligjit të ri favorizues, duke përfutur masa më të lehta dënimi. Sipas ligjit të kohës, kur është shpallur vendimi i gjykatës së apelit, vepra penale “Mashtrimi”, e parashikuar në nenin 143, paragrafi i dytë, të KP-së, dënohej me burgim nga tre gjer në dhjetë vjet, ndërsa me ndryshimin që pësoi kjo dispozitë me ligjin nr. 36/2017, masa e dënimit ndryshoi nga dy gjer në gjashtë vjet. Gjykata e Lartë duhej ta kishte kthyer çështjen për rigjykim në gjykatën e shkallës së parë, pasi në rrethanat kur vendimi, ndaj të cilit ishte paraqitur rekurs, nuk ishte ekzekutuar ende, ajo nuk mund ta zgjidhte çështjen për shkak të zbatimit të ligjit të ri favorizues.

7.3 Parimin e hierarkisë së akteve normative, të parashikuar në nenet 116 dhe 122 të Kushtetutës, sepse Kolegji Penal është bazuar në vendimin nr. 4, datë 27.3.2003, të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, i cili e kufizon zbatimin e fuqisë prapavepruese të ligjit penal favorizues deri në momentin kur vendimi i dënimit ka marrë formë të prerë, interpretim që bie ndesh me nenin 29 të Kushtetutës dhe nenin 7 të KEDNJ-së. Zbatimi i ligjit të ri favorizues nuk kufizohet nga ecuria e procedimit penal deri në ndonjë fazë të caktuar dhe vendimi i Kolegjeve të Bashkuara është në kundërshtim edhe me parimin e barazisë përpara ligjit, pasi shkaktohet diskriminim i padrejtë dhe i pajustificuar nga ndonjë interes i lartë publik, çka bie në kundërshtim me kriteret e parashikuara në nenet 17 dhe 18 të Kushtetutës.

7.4 Standardin e arsytimit të lidhur me të drejtën e aksesit në gjykatë dhe të drejtën e ankimit efektiv, të parashikuara në nenet 17, 42, 43 dhe 142 të Kushtetutës, pasi Gjykata e Lartë nuk ka arsyetuar në vendim për pretendimet thelbësore të kërkuesit. Nëse do t'i kishte vlerësuar me paanshmëri faktet dhe pretendimet, pavarësisht se si janë formuluar, bazuar në parimin *iura novit curia*, ajo duhej ta kishte përcaktuar vetë shkakun e rekursit, si dhe duhet të kishte dhënë përgjigje për pretendimet e natyrës thelbësore për zgjidhjen e çështjes, në përputhje me nenet 42 dhe 142 të Kushtetutës dhe nenin 6 të KEDNJ-së. Mungesa e arsytimit të vendimit nga Gjykata e Lartë është e pajustificuar, për rrjedhojë kërkuesit nuk i është siguruar as akses i efektiv në gjykatë.

7.5 Të drejtën për t'u mbrojtur dhe dëgjuar, të parashikuar nga nenet 31, 33 dhe 42 të Kushtetutës, pasi kërkuesit nuk i është dhënë mundësia dhe koha e nevojshme për të përgatitur mbrojtjen, duke qenë se ai nuk është njoftuar për trupin gjykues, datën dhe orën e seancës gjyqësore në Gjykatën e Lartë. Në dosjen gjyqësore të kësaj gjykate mungon dokumentacioni që provon caktimin e çështjes me short, njoftimi dhe afishimi i të dhënave të çështjes në faqen zyrtare të gjykatës, me qëllim marrjen dijeni për to nga kërkuesi, mbrojtësi dhe publiku, si dhe procesverbali i seancës së gjykimin të çështjes në dhomë këshillimi.

8. Subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme, në parashtrimet drejtuar Gjykatës, ka kërkuar rrëzimin e kërkesës, duke argumentuar se:

8.1 Ndryshimet në nenet 431 dhe 434 të KPP-së, sipas ligjit nr. 35/2017, kanë përcaktuar kufijtë e shqyrtimit të çështjes nga Gjykata e Lartë, kurse në nenin 432 të KPP-së janë parashikuar shkaqet për të cilat mund të bëhet rekurs. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë me të drejtë ka vlerësuar në rastin konkret se nuk ka shkaqe për të cenuar vendimet e gjykatave më të ulëta, pasi asnjë nga pretendimet

e ngritura në rekurs nuk u referohet shkaqeve të parashikuara në nenin 432 të KPP-së. Pjesa e pretendimeve në rekurs që lidhet me vlerësimin e provave del jashtë juridiksionit të Gjykatës së Lartë, e cila në të gjitha rastet vendos mospranimin e tij.

8.2 Për sa i përket pretendimit për moszbatimin e ligjit penal favorizues, sipas nenit 29 të Kushtetutës, ndryshimi i cilësimit juridik nuk mund të bëhet nga Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë pas ndryshimeve të KPP-së. Ndonëse kërkuesi kishte paraqitur rekurs në atë gjykatë, ai nuk ka ngritur pretendime për zbatimin e ligjit penal favorizues, çka mund të zgjidhet gjatë fazës së ekzekutimit të vendimit penal.

8.3 Në lidhje me pretendimin për cenimin e standardit të arsytimit të vendimit dhe të së drejtës së aksesit, Gjykata e Lartë, edhe pse përmes një arsytimi të kufizuar, ka konfirmuar ligjshmërinë dhe bazueshmërinë e vendimeve të ankimuara, pra mënyrën e zbatimit të ligjit material dhe atij procedural penal nga gjykatat më të ulëta. Në rastin konkret nuk rezulton të jetë cenuar e drejta për një proces të rregullt ligjor, në vështrim të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkuarit

9. Çështja e legjitimitimit (*locus standi*) është një ndër aspektet kryesore që lidhet me inicimin e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pikat 1, shkronja “I” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë edhe kriteret kumulative të nenit 71/a, të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësuar në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale, mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur, si dhe rregullimet e veçanta ligjore të shqyrtimit paraprak të kërkesës.

10. Në kuptim të sa më sipër, Gjykata vlerëson se kërkuesi legjitimohet *ratione personae*, bazuar në nenet 131, pika 1, shkronja “P” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, pasi ka qenë palë në procesin gjyqësor ndaj të cilit ka ngritur pretendime në Gjykatën Kushtetuese dhe ka interes të drejtpërdrejtë në çështjen e parashtruar.

11. Për sa i përket *shterimit të mjeteve juridike efektive*, bazuar në parashikimet e nenit 131, pika 1, shkronja “P”, të Kushtetutës, si dhe nenit 71/a, pika 1, shkronja “a”, të ligjit nr. 8577/2000, Gjykata konstaton se objekt i këtij ankimi kushtetues individual është vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, i cili ka vendosur mospranimin e rekursit të kërkuarit. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se kërkuesi nuk ka mjet tjetër juridik në dispozicion për mbrojtjen e të drejtave të tij kushtetuese, përveç paraqitjes së ankimit kushtetues individual.

12. Lidhur me legjitimitimin *ratione temporis*, nga materialet bashkëlidhur kërkesës, rezulton se vendimi më i fundit në kohë i kundërshtuar nga kërkuesi është ai i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë i datës 21.9.2021, ndërsa kërkesa është paraqitur në Gjykatë në datën 19.1.2022. Për rrjedhojë, kërkesa është paraqitur brenda afatit 4-mujor të përcaktuar nga neni 71/a, pika 1, shkronja “b”, i ligjit nr. 8577/2000.

13. Për sa i takon legjitimitimin *ratione materiae*, Gjykata konstaton se kërkuesi ka parashtruar një sërë pretendimesh, si dënimin pa faj dhe në kundërshtim me faktet dhe provat në gjykim, si dhe cenimin e parimit të mosdiskriminimit dhe të mosdënimit pa ligj, për shkak të moszbatimit të ligjit penal favorizues dhe fuqisë prapavepruese të tij, të standardit të gjykimit nga një gjykatë e paanshme dhe e pavarur, të standardit të arsytimit të vendimit, të së drejtës së aksesit në një gjykatë të caktuar

me ligj, të së drejtës së ankimit efektiv dhe të së drejtës për t'u mbrojtur dhe dëgjuar përpara se të gjykohet. Gjykata vlerëson se këto pretendime janë me natyrë kushtetuese, për rrjedhojë, nisur nga thelbi i tyre, ato do të merren në shqyrtim prej saj në vijim dhe do të analizohen në këndvështrim të së drejtës së aksesit në gjykatë, të lidhur me të drejtën e mbrojtjes dhe të drejtën e ankimit efektiv, si dhe të parimit të arsytimit të vendimit, të lidhur me parimin e zbatimit të ligjit penal favorizues.

B. Për themelin e pretendimeve

B.1. Për pretendimin e cenimit të së drejtës së aksesit, të lidhur me të drejtën e mbrojtjes dhe të drejtën e ankimit efektiv

14. Kërkuesi ka pretenduar cenimin e së drejtës së aksesit, të lidhur me të drejtën për t'u mbrojtur e për t'u dëgjuar në gjykim, si dhe drejtën për ankim efektiv. Sipas tij, Gjykata e Lartë nuk e ka njoftuar për përbërjen e kolegjit që do të shqyrtonte rekursin, për procedurën e shqyrtimit të tij, për datën dhe orën e seancës, në përputhje me nenin 436 të KPP-së, si dhe nuk ka publikuar të dhënat e çështjes në faqen zyrtare. Në dosjen gjyqësore të asaj gjykate mungon dokumentacioni që provon caktimin e çështjes me short, njoftimi dhe afishimi i të dhënave të çështjes në faqen zyrtare të gjykatës, me qëllim marrjen dijeni për to nga kërkuesi, mbrojtësi dhe publiku, si dhe procesverbali i seancës së gjykimit të çështjes në dhomë këshillimi.

15. Subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme, ka prapësuar se Gjykata e Lartë e ka shqyrtuar çështjen brenda kufijve të juridiksionit të saj si gjykatë ligji. Kolegji Penal me të drejtë ka vlerësuar se nuk ka shkaqe për të cenuar vendimet e gjykatave më të ulëta, pasi asnjë nga pretendimet e ngritura në rekurs nuk u referohet shkaqeve të parashikuara në nenin 432 të KPP-së dhe ajo pjesë që lidhet me vlerësimin e provave del jashtë juridiksionit të Gjykatës së Lartë. Edhe pse përmes një arsytimi të kufizuar, ajo gjykatë ka konfirmuar ligjshmërinë dhe bazueshmërinë e vendimeve të ankimuara, pra mënyrën e zbatimit të ligjit material dhe atij procedural penal nga gjykatat më të ulëta.

16. Në nenin 42, pika 2, të Kushtetutës parashikohet se kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe interesave të tij kushtetuese dhe ligjore, ka të drejtën e gjykimit të drejtë dhe publik brenda afatit të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj. Kjo dispozitë sanksionon të drejtën për gjykim, ku e drejta e aksesit, përfshirë të drejtën për të vënë në lëvizje gjykatën, përbën një aspekt të saj. E drejta e aksesit u garanton subjekteve të cenuara të drejtën t'i drejtohen një gjykate, e cila duhet të dëgjojë pretendimet e tyre dhe të shpallë një vendim pas një gjykimi të drejtë dhe publik (*shih vendimin nr. 10, datë 12.4.2022, të Gjykatës Kushtetuese*).

17. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka theksuar se e drejta e aksesit u garanton subjekteve të drejtën t'i drejtohen një gjykate, e cila do t'i dëgjojë pretendimet e tyre dhe do të shpallë një vendim pas një gjykimi të drejtë dhe publik. Kjo e drejtë e individit nuk përfshin vetëm të drejtën për të vënë në lëvizje gjykatën, por edhe të drejtën për të pasur prej saj një zgjidhje përfundimtare për mosmarrëveshjen objekt gjykimi, pasi aksesit në gjykatë duhet të jetë substancial dhe jo thjesht formal (*shih vendimet nr. 5, datë 22.2.2022; nr. 22, datë 29.4.2021; nr. 3, datë 23.2.2016, të Gjykatës Kushtetuese*).

18. Në lidhje me të drejtën e aksesit, si element i së drejtës për proces të rregullt, Gjykata ka vlerësuar vazhdimisht se administrimi i mirë i drejtësisë fillon me garancinë që një individ të ketë akses në gjykatë për t'i siguruar atij të gjitha aspektet e një forme gjyqësore të shqyrtimit të çështjes. Kjo e drejtë e individit nuk përfshin vetëm të drejtën për të filluar një proces, por edhe të drejtën për të pasur, nga ana e gjykatës, një zgjidhje përfundimtare për mosmarrëveshjen objekt gjykimi, pasi aksesit në gjykatë duhet të jetë substantiv dhe jo thjesht formal. Në rast se mohohet kjo e drejtë, procesi konsiderohet i parregullt, sepse aksesit në gjykatë është, para së gjithash, një kusht kryesor për të realizuar mbrojtjen e të drejtave të tjera të individit. Shteti i së drejtës nuk mund të konceptohet pa u njohur individëve të drejtën dhe mundësinë për t'u drejtuar gjykatës (*shih vendimet nr. 12 datë 9.3.2021; nr. 21, datë 20.3.2017, të Gjykatës Kushtetuese*).

19. Për sa i përket së drejtës së mbrojtjes në procesin penal, si një nga elementet thelbësore për një proces të drejtë, Gjykata ka theksuar se ajo përfshin jo vetëm praninë fizike, por edhe aftësinë për të dëgjuar dhe ndjekur procedimet, për të kuptuar provat dhe argumentet, për të orientuar përfaqësuesit ligjorë dhe për të dhënë fakte. Shteti ka detyrimin për ta njoftuar të pandehurin në mënyrë efektive dhe të përshtatshme për seancën, si dhe të marrë masa për të siguruar praninë e tij (*shih vendimin nr. 14, datë 21.6.2022, të Gjykatës Kushtetuese*). Në jurisprudencën kushtetuese janë përcaktuar disa standarde kushtetuese, të cilat janë të lidhura nga pikëpamja organike dhe funksionale me njëra-tjetrën në mënyrë të tillë që cenimi i njërit standard ndikon në mënyrë të pashmangshme në cenimin e të tjerave. Konkretisht, e drejta për t'u njoftuar për një gjykim dhe pjesëmarrja në të është e lidhur me vendimmarrjen e gjykatës, e cila ndikon drejtpërsëdrejti mbi të drejtat subjektive ose interesat e ligjshme të individit (*shih vendimet nr. 8, datë 23.2.2021; nr. 37, datë 30.6.2016, të Gjykatës Kushtetuese*).

20. Duke iu rikthyer çështjes konkrete, Gjykata rithekson se kontrolli i kushtetutshmërisë së një vendimi gjyqësor vlerësohet në një kontekst të caktuar faktesh që lidhen me të drejtën për proces të rregullt ligjor dhe se marrja e vendimit për çështje kushtetuese kushtëzohet nga përcaktimi i fakteve kushtetuese, mbi bazën e të cilave vlerësohet respektimi i së drejtës për një proces të rregullt ligjor (*shih vendimin nr. 39, datë 5.5.2017, të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë drejtim, Gjykata vëren se në listën e dokumenteve të dosjes gjyqësore, që i përket gjykimit të çështjes në Gjykatën e Lartë, nuk rezulton ndonjë njoftim në lidhje me çështjen e kërkuarit. Për rrjedhojë, me qëllim verifikimin e këtij pretendimi të kërkuarit, për mosnjoftimin e tij për përbërjen e kolegjit të caktuar për shqyrtim, për procedurën, si dhe për datën dhe orën e seancës, iu kërkuar Gjykatës së Lartë informacion për procedurat e ndjekura në lidhje me këtë çështje. Kancelari i Gjykatës së Lartë, me shkresën nr. 836/1 prot., datë 15.3.2022, ka informuar Gjykatën se çështja e kërkuarit është regjistruar në datën 1.2.2016 dhe (si në të gjitha rastet) është shortuar automatikisht te gjyqtari/relator përkatës, emri i të cilit është publikuar në faqen zyrtare. Sipas kësaj shkrese: “*për këtë çështje nuk ka pasur planifikim date për shqyrtimin e rekursit përpara afatit 30 ditë dhe as procesverbal të mbajtur në dhomë këshillimi*.”. Megjithatë, edhe pse u kërkuar informacion për aktet e njoftimit, dokumentet bashkëlidhur kanë të bëjnë vetëm me mënyrën e caktimit të gjyqtarëve në përbërje të trupave gjyqësore dhe të shortimit të çështjeve penale. Po ashtu, nga verifikimi në faqen elektronike zyrtare të Gjykatës së Lartë, çështja e kërkuarit ka statusin “mbyllur” dhe shfaqet në tabelën e çështjeve penale për shqyrtim në dhomën e këshillimit të Kolegjit Penal të datës 21 shtator 2021.

21. Gjykata vëren se sipas rregullave të përgjithshme procedurale për ankimin (nenet 407 e vijues të KPP-së), Gjykata e Lartë duhet të kryejë disa veprime paraprake përpara se të gjykojë çështjen, konkretisht: caktimi i kolegjeve përkatëse për shqyrtimin e rekurseve nga kryetari i kësaj gjykate, caktimi i datës për shqyrtimin e rekursit nga kryetari i kolegjit, njoftimi i palëve për datën dhe orën e gjykimit, të paktën 30 ditë përpara, nga sekretaria e gjykatës, nëpërmjet afishimit në këndin e njoftimeve dhe faqen elektronike zyrtare. Kur palët kanë adresa elektronike të deklaruara ose të njohura, sekretaria kryen njoftimin edhe në këto adresa.

22. Bazuar në sa më sipër, Gjykata konstaton se sekretaria e Gjykatës së Lartë nuk rezulton të ketë kryer njoftimin e kërkuarit dhe as të mbrojtësit të caktuar prej tij, me asnjë nga mënyrat e parashikuara në ligj. Për rrjedhojë, kërkuari, duke mos u njoftuar në përputhje me dispozitat procedurale për datën e shqyrtimit të rekursit së tij, nuk ka pasur mundësi të paraqesë pretendimet e tij për zbatimin e ligjit penal favorizues, të cilat nuk mund të ishin paraqitur prej tij në momentin e paraqitjes së rekursit. Nga ana tjetër, Kolegji Penal nuk ka verifikuar respektimin e procedurave të njoftimit, për rrjedhojë arsyetimin e vendimit e ka bazuar vetëm mbi shkaqet e rekursit, sipas formulimit të tyre në momentin e paraqitjes së tij nga avokati i kërkuarit. Në këtë mënyrë, duke mos e njoftuar për datën e shqyrtimit të rekursit e ka vënë në pamundësi të paraqesë pretendimet e tij në lidhje me çështje të zbatimit dhe veprimit të ligjit në kohë, duke i kufizuar në këtë mënyrë aksesin

substancial në gjykim, për më tepër që ligji penal në kohën e shqyrtimit të rekursit kishte pësuar ndryshime.

23. Për sa më lart, Gjykata çmon se pretendimi i kërkuarit për cenimin e së drejtës së aksesit, i parë së bashku me të drejtën e ankimit efektiv dhe atë për t'u mbrojtur, është i bazuar.

B.2. Për pretendimin e cenimit të parimit të arsytimit të vendimit, të lidhur me parimin e zbatimit të ligjit penal favorizues

24. Kërkuari ka pretenduar se Gjykata e Lartë ka cenuar parimin e zbatimit të ligjit penal favorizues me efekt prapaveprues, pasi nuk ka marrë parasysh faktin që gjatë kohës që çështja ndodhej për shqyrtim në Kolegjin Penal, ligji nr. 36/2017 ndryshoi masën e dënimit për veprën penale "Mashtrimi", të parashikuar nga neni 143 i KP-së, një nga veprat penale për të cilat është dënuar. Në këtë mënyrë, Gjykata e Lartë e ka diskriminuar në raport me persona të tjerë, të cilët janë dënuar pas tij në bazë të ligjit të ri favorizues, duke përfutur masa më të lehta dënimi.

25. Subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme, ka prapësuar se ndryshimi i cilësimit juridik nuk mund të bëhet nga Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, pas ndryshimeve të KPP-së me ligjin nr. 35/2017, ndonëse për çështjen e tij kërkuari kishte paraqitur rekurs në këtë Gjykatë. Në rekurs nuk është ngritur pretendimi për zbatimin e ligjit penal favorizues, çka mund të zgjidhet gjatë fazës së ekzekutimit të vendimit penal të dhënë ndaj tij.

26. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka theksuar se e drejta për një proces të rregullt ligjor përfshin edhe të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar, që i garantohet individit nga nenet 42 dhe 142, pika 1, të Kushtetutës. Arsyetimi i vendimeve është element thelbësor i një vendimi të drejtë. Funkcioni i një vendimi të arsyetuar është t'u tregojë palëve që ato janë dëgjuar, si dhe u jep mundësinë atyre ta kundërshtojnë atë (*shih vendimin nr. 10, datë 4.3.2021, të Gjykatës Kushtetuese*). Vendimi gjyqësor, në çdo rast, duhet të jetë logjik, i rregullt në formë dhe i qartë në përmbajtje. Në tërësinë e tij ai duhet konsideruar si një unitet, në të cilin pjesët përbërëse janë të lidhura ngushtësisht mes tyre (*shih vendimet nr. 2, datë 11.2.2021; nr. 3, datë 20.1.2017, të Gjykatës Kushtetuese*). Në aspektin e kontrollit kushtetues Gjykata verifikon nëse arsyetimi i vendimit gjyqësor i ka plotësuar ose jo kriteret e përcaktuara më sipër, të cilat garantojnë të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar (*shih vendimet nr. 63, datë 23.9.2015; nr. 55, datë 18.12.2012, të Gjykatës Kushtetuese*).

27. Gjykata rithekson se e drejta e përfitimit nga efekti prapaveprues i ligjit penal favorizues, e sanksionuar në nenin 29, pika 3, të Kushtetutës, është një parim themelor që ka të bëjë me thelbin e një procesi të drejtë penal dhe, si i tillë, është i rëndësishëm për respektimin e së drejtës kushtetuese për një proces të rregullt ligjor (*shih vendimet nr. 84, datë 30.12.2016; nr. 14, datë 17.4.2007; nr. 35, datë 20.12.2005, të Gjykatës Kushtetuese*). Neni 29 i Kushtetutës parashikon se askush nuk mund të akuzohet ose të deklarohet fajtor për një vepër penale, e cila nuk konsiderohej e tillë me ligj në kohën e kryerjes së saj; se nuk mund të jepet një dënim më i rëndë se ai që ka qenë parashikuar me ligj në kohën e kryerjes së veprës penale; se ligji penal favorizues ka fuqi prapavepruese. Kjo dispozitë kushtetuese reflektohet edhe në nenin 3 të KP-së, sipas të cilit askush nuk mund të dënohet për një vepër që sipas ligjit të kohës kur është kryer nuk përbënte vepër penale; ligji i ri që nuk dënon veprën penale ka fuqi prapavepruese; kur ligji i kohës kur është kryer vepra penale dhe ligji i mëvonshëm janë të ndryshëm, zbatohet ai ligj dispozitat e të cilit janë më të favorshme për personin që ka kryer veprën penale (*shih vendimet nr. 12, datë 15.2.2017; nr. 1, datë 20.1.2014, të Gjykatës Kushtetuese*).

28. Duke u rikthyer në çështjen konkrete, Gjykata vëren se në vendim Kolegji Penal ka vlerësuar vetëm shkaqet e rekursit, ashtu sikurse kanë qenë të formuluar në momentin e paraqitjes së tyre nga avokati i kërkuarit, për të cilat është shprehur se lidhen me zbatimin e gabuar të ligjit procedural penal, nenit 152 të KPP-së, nga ana e gjykatës së apelit, e lidhur kjo me vlerësimin e provave të marra e të verifikuara në këtë gjykim, të cilat dalin jashtë juridiksionit ekskluzivisht ligjor të saj (*shih*

paragrafët 12 dhe 13 të vendimit nr. 00-2021-713, datë 21.9.2021, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë). Në këtë vendim Kolegji Penal nuk ka vlerësuar ndryshimet që kishte pësuar ndërkohë neni 143 i KP-së nga ligji nr. 36/2017 dhe efektet e këtij ndryshimi në çështjen konkrete.

29. Gjykata, referuar natyrës së gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, ka tashmë qëndrim të konsoliduar se, në zbatim të parimit të subsidiaritetit, kontrolli i respektimit të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor është funksion për më tepër i Gjykatës së Lartë. Me ndryshimet e reja kushtetuese, neni 141 i Kushtetutës i ka dhënë Gjykatës së Lartë kompetencën e shqyrtimit të çështjeve lidhur me kuptimin dhe zbatimin e ligjit për të siguruar njësimin ose zhvillimin e praktikës gjyqësore sipas ligjit. Gjykata e Lartë i ka të gjitha mjetet dhe kompetencat për ta kryer vetë këtë rol aktiv, që shkon përtej ligjit dhe synon të drejtën, duke ndikuar efektivisht edhe në vendimmarrjen e gjykatave të shkallëve më të ulëta (*shih vendimin nr. 4, datë 5.2.2014, të Gjykatës Kushtetuese*). Gjykata e Lartë, për shkak të pozicionit dhe rolit të saj si gjykatë ligji, ka për detyrë të kontrollojë mënyrën e zbatimit të ligjit material dhe procedural nga ana e gjykatave më të ulëta (*shih vendimet nr. 84, datë 30.12.2016; nr. 14, datë 17.4.2007; nr. 35, datë 20.12.2005, të Gjykatës Kushtetuese*).

30. Bazuar në sa më sipër, duke qenë se në rastin konkret çështja ishte ende në shqyrtim në Gjykatën e Lartë dhe dënimi penal i dhënë ndaj kërkuarit lidhet drejtpërdrejt me zbatimin e ligjit të shfuqizuar (neni 143 i KP-së), Gjykata çmon se ky ndryshim i ligjit penal duhej të ishte arsyetuar nga Gjykata e Lartë nëse bënte të aplikueshëm zbatimin e ligjit penal favorizues. Për rrjedhojë, në kushtet kur në kohën e shqyrtimit të çështjes në Gjykatën e Lartë kishte ndryshuar ligji penal, ajo duhej të ishte shprehur për zbatimin e garancive kushtetuese dhe procedurale ndaj kërkuarit.

31. Në përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimet e kërkuarit janë të bazuara dhe duhet të pranohen sipas arsytimit të mësipërm.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, si dhe neneve 71 dhe 72 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, njëzëri,

VENDOSI:

1. Pranimin pjesërisht të kërkesës.
2. Shfuqizimin e vendimit nr. 00-2021-713, datë 21.9.2021, të Gjykatës së Lartë si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.
3. Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Kolegjin Penal të Gjykatës së Lartë.
4. Rrëzimin e kërkesës për pretendimet e tjera.

Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë më 22.9.2022.

Shpallur më 19.10.2022.

Kryetare: Vitore Tusha

Anëtarë: Fiona Papajorgji, Marsida Xhaferllari, Altin Binaj, Elsa Toska, Sonila Bejtja, Sandër Beci